

Så mange dyr spiser vi

Av Liv Thoring

Hvor mange dyr spiser vi på ett år og i løpet av livet?

Basert på dagens kjøttforbruk og forventet levealder, vil hver av oss i gjennomsnitt ha spist ca. 1 203 dyr før vi forlater livet. Fordelt på dyreslag blir det: nesten 7 okser og kuer, 30 griser, ca. 24 sauer og lam, litt over 3 rein og hjortedyr, bortimot 6 småvilt og 1 211 kyllinger og annet fjørfe. I tillegg kommer mindre mengder kjøtt fra andre dyr som hester, geiter og kaniner.

Hvor mange dyr vi spiser varierer selvsagt sterkt fra person til person. Noen har et høyt kjøttforbruk, andre er vegetarianere. Noen lever også lengre enn andre. Her spør vi likevel om gjennomsnittet, og mer presist dette: Hvor mange dyr av ulike slag vil et menneske i Norge spise hvert år, når vi regner med antall kjøttspisende personer bosatt i landet som er over 5 år?

Vi tar her ikke hensyn til kjønnsforskjeller i årlig kjøttforbruk, selv om menn i gjennomsnitt har et noe høyere samlet kalori-inntak og ifølge flere undersøkelser en noe sterkere preferanse for kjøtt.

Norske dyr

De fleste av dyrene vi spiser føres fram og slaktes i Norge. Importen og eksporten av kjøtt er langt mindre enn produksjonen for hjemlig forbruk. Det er derfor naturlig å begynne med å se på denne.

Tabell 1 viser hvor mange husdyr som ble slaktet og godkjent til folkemat i 2015 inkludert hjortedyr og småvilt.

Tabell 1. Antall slakt godkjent til folkemat i Norge i 2015 inkludert hjortedyr og småvilt

Dyreslag	Antall slakt 2015
Hest	330
Storfe	284 093
Sau og lam	1 227 830
Geit	24 011
Svin	1 604 700
Fjørfe	65 163 349*
Tamrein	75 000
Elg	31 100
Hjort	33 800
Rådyr	26 590
Villrein	6 500
Småvilt	324 470
SUM	68 801 773

Kilde tabell 1: Se neste side.

Kilde: SSB, Statistikkbanken, tabell 05538.¹ Det ble slaktet ca 75.000 rein².

Det ble felt 31 100 elg³, 33 800 hjort⁴, 26 590 rådyr⁵ og 6 500 villrein⁶. Til sammen blir det 172 990 hjortedyr, og vi må gå ut fra at så godt som alle ble slaktet og spist. I tillegg kommer småvilt som til sammen utgjør 324 470 dyr.⁷ Kaniner er ikke medregnet.

Fra norsk oppdrett ble det slaktet og spist 10 681 401 færre dyr i 2015 enn året før. Denne nedgangen skyldes i all hovedsak nedgang i forbruket av fjørfe, men også nedgang i forbruket av reinkjøtt. Til gjengjeld ble det slaktet og spist mere norsk svin- og sauekjøtt enn året før. Forbruket av storfekjøtt gikk også noe opp, og slaktevekten per okse/ku økte med over 9 kg. Vi skal i neste avsnitt se at også importen av storfekjøtt økte betydelig fra 2014-2015.

Tabell 2. Husdyrslakt (eksklusiv tamrein) godkjent til folkemat i Norge i 2015, slaktevekt per dyr og i alt.⁸

Dyreslag	Antall slakt	Slaktevekt (gjennomsnitt), kg	Vekt i alt (tonn)
Hest	330	279	92
Storfe	284 093	280,5	79 688
Sau og lam	1 227 830	20,8	25 539
Geit	24 011	12,1	291
Svin	1 604 700	83,9	134 634
Fjørfe	65 163 349	1,4	91 229
SUM	68 304 313		331 473

Import og eksport

Vi vil nå se på den registrerte importen og eksporten av ulike kjøttslag. Disse tallene kan ikke regnes om nøyaktig til antall dyr, ettersom noe av kjøttet blir importert i foredlet og renskåret form snarere enn som skrotter, og ett tonn renskåret kjøtt representerer et noe større antall dyr enn samme mengde i form av skrotter (slaktevekt). Dessuten kjenner vi ikke slaktevekten per dyr i alle land det ble importert kjøtt fra. Vi gjør likevel den forenklingen at vi regner om nettoimporten av kjøtt til antall dyr ved å gå ut fra de norske tallene for slaktevekt. Det medfører sannsynligvis en svak underestimering av dyretallene.– Import og eksport av slakteavfall, som ikke representerer noe tillegg eller fradrag i tallet på spiste dyr, er utelatt.

Vi regner her bare med eksport og import av storfe-, får-, svin- og fjørfekjøtt. Handel med hestekjøtt forekommer praktisk talt ikke og geitekjøtt lar seg ikke skille fra får i statistikken, men handelen med det var sannsynligvis også minimal. Import og eksport av kjøtt fra andre – hovedsakelig villlevende dyr er også utelatt. Det er flere dyreslag samlet under samme post i statistikken.

¹<https://www.ssb.no/statistikkbanken/selectvarval/define.asp?SubjectCode=K988&ProductId=01&MainTable=GodkjSlaktKv&contents=Slakt&PLanguage=0&Qid=0&nvl=True&mt=1&pm=&SessID=3355731&FokusertBoks=&gruppe1=Hele&gruppe2=Hele&VS1=GodkjSlakt3&VS2=&CMSSubjectArea=&KortNavnWeb=&StatVariante=&Tabstrip=SELECT&feil=Du+m%E5+veige+minst+%E9n+verdi+for+type+godkjende+slakt&checked=true>

² <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/det-er-slaktet-flere-rein/id2485613/>

³ <http://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/statistikker/elgjakt> Tallet gjelder jaktåret 2015/2016

⁴ <http://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/statistikker/hjortejakt> Tallet gjelder jaktåret 2015/2016.

⁵ <http://www.ssb.no/srjakt> Tallet gjelder jaktåret 2014/2015. Neste publisering: 11. august 2016

⁶ <http://www.ssb.no/reinjakt/>

⁷ <https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/statistikker/srjakt/aar/2015-08-11> Lirype, Fjellrype, Storfugl, Orrfugl, Ringdue, Stokkand og Hare. Rødrev og rådyr er ikke inkludert i tallet.

⁸Kilde: SSB, Statistikkbanken, tabell 05538. For storfe har gjennomsnittlig slaktevekt per dyr økt fra 271,2 til 280,5 kg – dvs. over 9 kg. Gjennomsnittlig slaktevekt for svin er økt med nesten 3 kg. For de andre dyreslagene er endringen i slaktevekt ubetydelig.

Tabell 3. Import og eksport av de viktigste kjøttslagene i 2015. Ikke medregnet biprodukter.

Kjøttslag	Import (tonn)	Eksport (tonn)	Nettoimport (tonn)	Ca. antall dyr Netto importert
Storfe	22 415	255	22 160	79 002
Sau og lam	1 613	14	1 599	76 875
Svin	2 555	2 065	490	5 840
Fjørfe	869	1 536	-667	- 476 429
SUM	27 452	3 870	23 582	- 314 712

Kilde: SSB, Statistikkbanken, tabell 08801, Utenrikshandel etter [tollnomenklaturens] varenummer (HS) og land. (Storfekjøtt= alle varenummer som begynner på 0201 og 0202 samt varenummer 0210.2000; Sau og lam alle varenummer som begynner på 0204 utenom geit, samt varenummer 0210.9902 (sistnevnte post kan inkludere noe geitekjøtt, men mengdene totalt er ubetydelige både på import- og eksportsida); Svin = alle varenummer som begynner på 0203 samt varenummer 0210.1100-1900; Fjørfe = alle varenummer som begynner på 0207 samt varenummer 0210.9904).

Det ble importert dobbelt så mye storfekjøtt i 2015 som i 2014. Importen av svinekjøtt økte også, mens importen av sau og lam ble redusert. Eksporten av fjørfe ble kraftig redusert, og ble mer enn halvert i samme periode.

Grensehandel

Til sist har vi regnet med den uregistrerte handelen med kjøtt, dvs. grensehandelen. Den har kun en retning – nemlig inn til Norge – ettersom kjøtt er dyrere her enn i nabolandene. Organisert smugling av kjøtt, til dels fra fjernere land, forekommer også, men der har vi ikke noe anslag over omfanget. Dette er derfor utelatt.

Importen av kjøtt ved grensehandel i 2015 er av Helsedirektoratet (2015)⁹ anslått til 23.000 tonn. Vi vet ikke hvordan grensehandelen fordelte seg på kjøttslag, men legger i mangel av andre opplysninger til grunn at det fordelte seg mellom kjøttslagene i samme forhold som det som ble omsatt innenlands. I så fall omfattet grensehandelen 6 192 tonn storfekjøtt, 1 727 tonn fårekjøtt, 8 765 tonn svinekjøtt og 8 283 tonn fjørfe i tillegg til marginale mengder hest og geit.

Tabell 4 viser forbruket av kjøtt fra de viktigste husdyrslagene i 2015, basert på tabell 1 og 2 og anslagene for grensehandel. Anslaget for antall dyr bygger, for grensehandelen som for den registrerte importen, på at ett tonn kjøtt tilsvarer samme antall dyr som en får ved å dele på gjennomsnittlig slaktevekt i Norge.

Tabell 4. Grensehandel tonn og antall dyr i 2015

Dyreslag	Grensehandel (tonn)	Ca. antall dyr
Hest	6,9	25
Storfe	6 364,1	22 688
Sau og lam	1 692,8	81 385
Geit	18,4	1 521
Svin	8657,2	103 185
Fjørfe	6 260,6	4 471 857
SUM	23 000,0	4 680 661

⁹ Utviklingen i norsk kosthold 2015, Helsedirektoratet:
<https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/1022/Utviklingen-i-norsk-kosthold-2015-matforsyningsstatistikk-IS-2383.pdf>

Totalt antall dyr i 2015

Dette gir følgende totaloversikt over antall dyr spist i Norge i 2015:

Tabell 5. Totalt antall dyr i Norge inkludert egen slakt, vilt, nettoimport og grensehandel, men ikke inkludert biprodukter

Dyreslag	Antall slakt i Norge 2015	Nettoimport 2015 antall dyr	Grensehandel 2015 antall dyr	Totalt antall dyr spist i 2015
Hest	330		25	355
Storfe	284 093	79 002	22 688	385783
Sau og lam	1 227 830	76 875	81 385	1386090
Geit	24 011		1 521	25532
Svin	1 604 700	5 840	103 185	1713725
Fjørfe	65 163 349	-476 429	4 471 857	69158777
Tamrein	75 000			75000
Elg	31 100			31100
Hjort	33 800			33800
Rådyr	26 590			26590
Villrein	6 500			6500
Småvilt	324 470			324470
SUM	68 801 773	-314 712	4 680 661	73 167 722

Antall dyr per person

Til slutt skal vi se hvor mange dyr dette ble per person i 2015. Per 1.1.2016 var det iflg SSB¹⁰ bosatt 5,213 985 mill mennesker i Norge. Hvis vi bare regner med alle fra 6 år og oppover (0-5-åringene spiser noe kjøtt, og vi anslår at dette veier opp for at eldre barn spiser mindre kjøtt enn voksne,) får vi et folketall på 4 843 864.

Vi gjør et forsiktig anslag, og tar også med i beregningen at 3 prosent¹¹ av befolkningen er vegetarianere. Ved å trekke fra disse kommer vi til følgende antall innbyggere som spiste kjøtt i 2015: 4 698 548.

Det totale antall slaktede og importerte dyr (inkludert grensehandel men ikke inkludert biprodukter og importert kjøtt fra arter som ikke er med i tabell 2) i Norge i 2015 var 73 167 717. Fordelt på alle innbyggere her i landet over 5 år som spiser kjøtt, betyr det at **Kari og Ola i gjennomsnitt spiste 15,57 dyr hver seg i 2015. Det er en reduksjon fra 2014 på ca. to dyr. Da spiste Kari og Ola hver i gjennomsnitt 17,5 dyr.**

Hvor mange dyr spiser hver av oss gjennom hele livet?

Gjennomsnittlig levealder for kvinner og menn i 2015 var 82,255 år.¹² Hvis vi også her bare regner med alle fra og med 6 år og oppover (0-5-åringene spiser noe kjøtt, og vi anslår at dette veier opp for at eldre barn spiser mindre kjøtt enn voksne, får vi 77,255 kjøttspisende år.

¹⁰ <http://www.ssb.no/folkemengde>

¹¹ SIFO fant i sin undersøkelse fra 2002 ut at 4 prosent av befolkningen kunne kategoriseres som helt eller delvis vegetarianere. Andelen vegetarianere har økt siden dette, så tallet er høyere i dag. Vi tar med i beregningen her at 3 prosent ikke spiser kjøtt, noe som derfor er et forsiktig anslag.

http://www.sifo.no/files/file48496_oppdagsrapport_2002-10.pdf

¹² <http://www.ssb.no/dode>

Ved å multiplisere disse årene med antall dyr vi spiser per år, ser vi hvor mange dyr vi spiser i løpet av livet, hvis vi oppnår gjennomsnittlig levealder i 2015.

I løpet av livet spiser hver og en av oss 1 203 dyr.

Tabell 6. Antall dyr spist per person per år og hele livet

Dyreslag	Totalt antall dyr spist i 2015	Totalt antall dyr spist per person i Norge i 2015	Totalt antall dyr per person gjennom hele livet
Hest	355	0,0000755553	0,006
Storfe	385783	0,0821068551	6,343
Sau og lam	1386090	0,2950039033	22,791
Geit	25532	0,0054340192	0,420
Svin	1713725	0,3647350203	28,178
Fjørfe	69158777	14,71918084055	1 137,132
Tamrein	75 000	0,0159623780	1,233
Elg	31 100	0,0066190660	0,511
Hjort	33 800	0,0071937120	0,556
Rådyr	26 590	0,0056591950	0,437
Villrein	6 500	0,0013834060	0,107
Småvilt	324 470	0,0690575050	5,335
SUM	73 167 722	15,57241146	1 203,047

Vi benytter fortsatt tallet for innbyggere over 5 år, fratrukket 3 prosent vegetarianere, dvs. 4 698 548 innb.

Totalt antall dyr per person gjennom hele livet ved en gj.sn. levealder på 82,26 år (2015 tall) men fratrukket de fem første leveår, 77,255 år.